

การป้องกันกำจัด **ยุงลาย** ไม่ยากอย่างที่คิด



เรียบเรียงโดย

เลจนา เชาวนาศิษย์

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สาธารณสุข กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์





คำนำ

ไข้เลือดออก เป็นโรคติดต่อมาโดยยุงลายที่ยังเป็นปัญหาต่อสุขภาพของประชาชน การกำจัดยุงลายสามารถทำได้ไม่ยากเลย ถ้าประชาชนทุกคนร่วมมือกันจะเสียสละเวลาเล็กน้อย ตรวจสอบภาชนะขังน้ำภายในบ้านของเราเอง เอกสาร “การป้องกันกำจัดยุงลาย ...ไม่ยากอย่างที่คิด” จัดทำขึ้นเพื่อแนะนำวิธีการง่ายๆ ในการป้องกันกำจัดยุงลายภายในบ้านเรือนด้วยสมาชิกในแต่ละครัวเรือน ซึ่งมีทั้งวิธีป้องกันกำจัดลูกน้ำยุงลายและตัวยุง

หวังว่าเอกสารฉบับนี้จะเป็นคู่มือช่วยให้ทุกครัวเรือนอยู่กันอย่างมีความสุขและปลอดภัยจากการรบกวนของยุงลาย

(นายแพทย์ปฐม สวรรค์ปัญญาเลิศ)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สาธารณสุข

มิถุนายน 2550





การป้องกันกำจัดยุงลาย.....ไม่จากช่องทางที่คิด



เป็นที่ทราบกันดีว่า ยุงเสือดออกแพร่ระบาด โดยมียุงลายเป็นพาหะนำโรค ยุงลายเป็นยุงตัวเล็ก ๆ มีลายสีขาวยสลับดำตามขาและลำตัว กัดกินเลือดคนในเวลากลางวัน ที่สำคัญยุงลายอาศัยร่วมกับคนภายในบ้านของเราเอง แพร่ขยายพันธุ์โดยวางไข่ตามภาชนะขังน้ำภายในและรอบๆ บ้าน เช่น ตุ่มน้ำ อ่างซีเมนต์ ในห้องน้ำและห้องส้วม ถังเก็บน้ำ จานรองขาตู้กันมด แจกันพุ่มต่าง กระบอง กะลา ไหแตก ยางรถยนต์เก่าๆ โปรงไม้ และภาชนะอื่นๆ ที่มีน้ำขัง

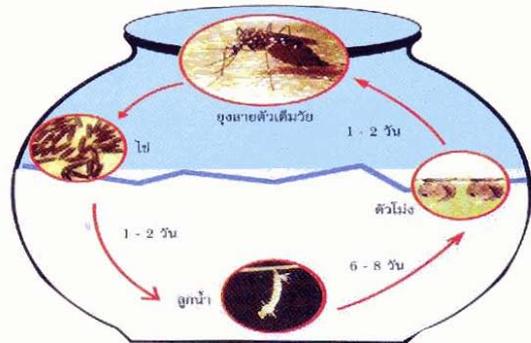




งูยุงลาย

มีการเจริญเติบโตที่เปลี่ยนรูปร่างประกอบด้วย ระยะไข่ ระยะลูกน้ำ ระยะดักแด้หรือเราเรียกกันว่าตัวไม่่ง และระยะตัวเต็มวัยคือตัวยุง

วงจรชีวิตยุงลาย



- ไข่** ของยุงลายมีขนาดเล็ก สีดำ รูปร่างยาวรี มีขนาดยาวประมาณ 1 มิลลิเมตร ยุงลายวางไข่ที่ละใบ เป็นฟองเดี่ยว คราวละ 100-140 ฟอง
- ลูกน้ำ** ยุงลายมีการเจริญเติบโต 4 ระยะ เป็นลูกน้ำนาน 6-8 วัน ก็จะกลายเป็นตัวไม่่ง
- ตัวไม่่ง** มีอายุ 1-2 วัน ก็จะเปลี่ยนเป็นตัวยุง
- ยุงลาย** ตัวเมียกัดกินเลือด และกินได้หลายครั้ง บินไม่ไกลนักประมาณ 37-66 เมตร ยุงลายตัวเมียมียอายุ 30-45 วัน ส่วนตัวผู้มียอายุประมาณ 7 วัน และไม่กินเลือดเหมือนตัวเมีย ยุงลายชอบกัดกินเลือดในเวลากลางวัน แต่ถ้ายุงลายอาศัยในบ้านที่ไม่มีคนอยู่ตอนกลางวันประกบกับหัวด้วย ก็สามารถกัดกินเลือดคนในเวลาเย็นๆ ได้ ยุงลายชอบเกาะพักตามสิ่งที่ห้อยแขวนภายในบ้าน เช่น เสื้อผ้าที่ห้อยแขวนอยู่ สายมุ้ง โดยเฉพาะเสื้อผ้าที่ยังไม่ได้ซักหรือมีกลิ่นอับ





มาสำรวจขงกลางกันดีกว่า



ลูกน้ำยุงลาย เวลาอยู่ในตุ่มหรือภาชนะขงน้ำต่างๆ ที่อยู่ในที่ไม่ค่อยมีแสง เราจะมองไม่ค่อยเห็น ต้องเอาไฟฉายมาส่องดู ก็จะเห็นลูกน้ำยุงลายว่ายน้ำหลบแสงกันวูบวาบ ลองส่องดู ตามตุ่มน้ำ อ่างซีเมนต์ ถังเก็บน้ำ แจกันพลูด่าง จานรองขาตู้กันมด กระจบอง กะลา ไหแตก ขางรถยนต์เก่าๆ โพรงไม้ และภาชนะอื่นๆ ที่มีน้ำขง คงเห็นแล้วใช่ไหมว่ามีลูกน้ำยุงลายอาศัยตามสิ่งเหล่านี้

เนื่องจากตัวยุงชอบเกาะพักตามสิ่งต่างๆ ที่ห้อยแขวน ลองเดินไปที่ราวแขวนเสื้อผ้าดู เอามือจับผ้าสะบัด ๆ เห็นหรือยังว่ามียุงบินว่อนเลย ที่นี้ลองเดินไปดูตรงมุ้ง ค่อยๆ เดินเบาๆ เห็นหรือไม่ว่ามียุงลายเกาะอยู่ ลองย้ายไปดูที่ตะกร้าผ้าหรือเสื้อผ้าที่วางสุ่มกันไว้บ้าง เขี่ยผ้าดู เห็นหรือไม่ว่ามียุงลายแอบอยู่





การป้องกันกำจัดยุงกลาง...เราก็ทำเองได้

ตุ่มน้ำ ปิดให้มิดชิด หาผ้าพลาสติกมาคลุมและผูกด้วยเชือกให้แน่น ปิดทับด้วยฝาหรือแผ่นไม้อีกที ทำเพื่อไม่ให้ยุงลายมาไข่ หรือถ้ามีลูกน้ำที่ยังหลงเหลือในตุ่ม อาจเจริญต่อไปเป็นตัวโม่ง และตัวยุง แต่ก็จะไม่สามารถบิน เล็ดรอดออกมาได้ จมน้ำตายในที่สุด ฝาตุ่มซำรูดหรือมีรูไม่สามารถป้องกันยุงวางไข่ได้

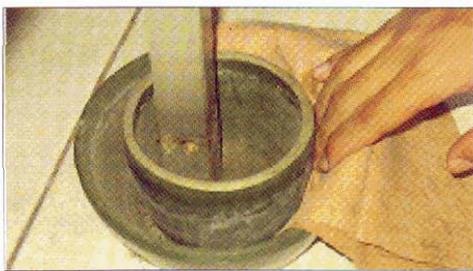
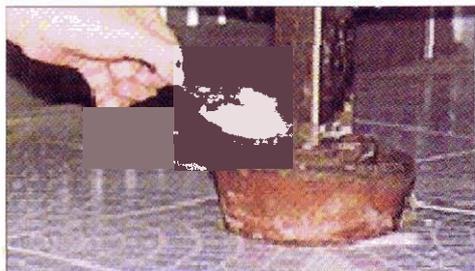


อ่างซิเมนต์ ตังเก็บน้ำ คลุมผ้าพลาสติกลำบาก อย่างนี้ต้องมีอ่างเลี้ยงปลาไว้ในบ้าน เอาปลาหางนกยูง ปลาแดงไทย หรือปลาทองถิ่นที่กินลูกน้ำ มาปล่อยสักตัว 2 ตัว ทิ้งไว้สักคืน หรือรอให้ปลากินลูกน้ำหมด ค่อยตักปลาไปคืนอ่างตามเดิม





งานรองทาดูกินหมด เอาเกลือทำกับข้าวมาใส่สัก 1-2 ช้อนชา หรือ
หมั่นเปลี่ยนน้ำ หรือเอาผ้าขี้ริ้วซับน้ำออก แล้วเช็ดถูก่อนเติมน้ำใหม่



แจกันพุดต่าง ควรตรวจดูทุกอาทิตย์ เปลี่ยนน้ำ และขัดล้างแจกันด้วย
ถ้าพบลูกน้ำให้เทน้ำทิ้งบนดินหรือพื้นแห้งๆ ควรปลูกพุดต่างด้วยดินจะดีกว่า





กระป๋อง กะลา ไนแตก โยน

ทิ้งหรือทำลายไปเถอะ อย่าเสียดายเลย
แต่อย่าโยนทิ้งเรียกราด



ข้างรถขนตึกเก่าๆ

ถ้ายังอยาก
จะเก็บควรวางในที่ร่ม ฝนสาดไม่ถึง หรือ
ดัดแปลงทำเป็นเก้าอี้หรือม้านั่ง ทำเป็น
กระถางปลูกต้นไม้



เสื้อผ้า

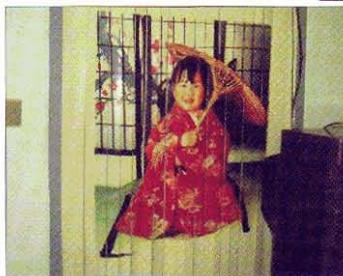
ที่ซักกรีดแล้ว ควรเก็บเข้าตู้
อย่าวางระเกะระกะ





หน้าต่างมุ้งลวด

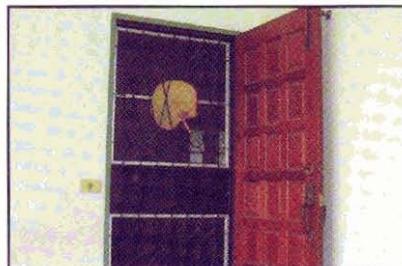
บ้านที่มีมุ้งลวด
ให้ใช้ยาฉีดขุงฉีดตามมุ้งลวด และผ้าม่าน
แต่ให้ระวังคนแก่ เด็กเล็ก และสัตว์เลี้ยงด้วย



ประตูมุ้งลวด

แขวนพัดไว้สัก 1
ตัวม ใช้โบกพัดขุงให้ตกใจบินหนีไปไกลๆ
ก่อนที่จะเข้าบ้าน

นอนนอกมุ้ง เสี่ยงถูกขุงลายกัด
เด็กๆ ควรนอนในมุ้งจะปลอดภัยกว่า



ด้วยวิธีง่ายๆ ดังกล่าว

เราก็สามารถป้องกันกำจัดขุงลายด้วยตนเองได้แล้ว

ไม่ยากเลย



สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สาธารณสุข
กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข

88/7 ซอยบำรุงราษฎร์ ถนนติวานนท์ ตำบลตลาดขวัญ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000

โทร. 0-2951-0000-11 โทรสาร 0-2591-5449

www.dmasc.moph.go.th